

Куканов Павло
Магістр історії
Молодший сержант
Морська піхота ЗСУ

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ

Проблематика «козацького фактора» в сучасності перебуває у двох вимірах – соціокультурному й етнокультурному. Протиник на підконтрольних йому територіях (окуповані землі Дону, Кубані, Тереку інших козацьких військ та українського Сходу і Півдня) намагається використати «козацьке питання» з метою формування військового та соціально-політичного резерву для насадження «руського міра» в колишніх провінціях Російської імперії. Використовує здебільшого формулу «казак – захитник Росии, традиционних русских ценностей, православия» в межах пропаганди «руського міра». Окрім пропаганди, через широке залучення відставних військових і працівників спецслужб уряд РФ фактично утворив нову державну структуру т. зв. «Казачьего реестра», яка залучається в допомогу структурам МВС для охорони громадського порядку, придушення мітингів й інших заходів боротьби проти несистемної опозиції та інакомислячих. Назви козацьких отримали і деякі в/ч Збройних Сил РФ.

Через формальні й неформальні козацькі організації зокрема проводиться вербування і військовий вишкіл т. зв. добровольців для участі у війні проти України. За такої умови від початку 1990-х рр. у РФ фактично відновилась політика розкозачення, хоч і в м'яких формах порівняно з 1920–1930 рр.

На відміну від Росії, у сучасній Україні козацький фактор проявляє себе переважно в культурній площині, має обмеже-

ний вплив на суспільство і державні структури та організації. З початком війни у 2014 р. козацький рух в Україні майже зник. Українські добровольці й військовослужбовці (які в переважній більшості теж є добровольцями) здебільшого в індивідуальному порядку використовували окремі елементи козацької термінології, позивні, змінювали зовнішній вигляд (доволі розповсюдженим став оселедець у різному вигляді, зокрема носіння оселедця поєднувалося із відсутністю вусів. Навіть тоді, коли військовослужбовці почали носити бороди, вуса все одно голили! І вперто вірили, що це по-козацьки). Деяку козацьку атрибутику використовувала й держава (на затверджених шевронах, реквізитах в/ч підрозділів, найменуваннях). Ці прояви свідчать про фактичну наявність в українському суспільстві тяжіння до козацтва, але майже на підсвідомому рівні.

В інформативному полі України козацтво фігурує майже повністю як негативне явище, бо за козаків згадується тільки при згадках про колабораціоністів з Росією або російських загарбників. В інтелектуальних колах українського суспільства постійно експлуатується наратив народницької теорії початку ХХ ст. про Русь-Україну і майже не чути про «Ucraina terra cossackorum».

Як на мене, це стратегічна помилка. В умовах уже восьмирічної війни український уряд і суспільство недооцінює чи навіть ігнорує козацький фактор. Це недалекоглядно, з огляду на те що війна зараз триває на територіях, де були потужні українські козацькі війська (Військо Запорозьке, Азовське козацьке військо, Бузьке козацьке військо, Слобідські козацькі полки).

Слід взяти до уваги й те, що Україна на сході межує з донськими та кубанськими козаками. Донецька і Луганська області – з Ростовською областю РФ (до 1917 р. Область Війська Донського; до 1920 р. Всевелике Військо Донське), а АР Крим –

із Краснодарським Краєм РФ (до 1917 р. Кубанська область; до 1920 р. Кубанський Край / Кубанська Народна Республіка). До речі, під час революції 1917–1921 рр. між УНР/УД і Всевеликим Військом Донським та Кубанським Краєм були союзницькі відносини, направлені проти Радянської Росії. Обидві сторони неприхильно ставились і до Білої Росії (принаймні значна частина еліт і переважна частина громадян). Козацькі держави (Донська і Кубанська) були знищені, а козацьке населення піддано розкозаченню і русифіковано (форми геноциду). Сучасна збройна агресія РФ проти України теж супроводжується продовженням політики розкозачення.

З метою створення додаткових умов для нашої перемоги Україні, на мою думку, потрібно:

1. Визнати на державному рівні донських козаків корінним народом у межах України.
2. Сприяти утворенню донських і кубанських громадських організацій в Україні.
3. Пропагувати ідею відновлення станичного самоврядування на Дону й Кубані та підтримувати козацькі опозиційні сили в РФ.
3. Сприяти утворенню донських і кубанських підрозділів у складі сил оборони України.
4. Сприяти переселенню до України проукраїнськи налаштованих козаків.

Основною ціллю у взаємодії з козаками Дону та Кубані має бути сприяння творенню у межах денацифікованої Росії відповідних автономних державних утворень, дружніх до України, які будуть спроможні протистояти імперсько-нацистсько-комуністичним проявам у російському суспільстві.

На сьогодні донські й кубанські козаки в українських військових формуваннях представлені лише індивідуально. Завдання держави – утворити в лавах ЗСУ, як мінімум, одну козацьку частину. Доречно, щоб це був зводно-козацький

полк, у складі якого, крім українських сотень (аналог сучасної роти), були би створені донська й кубанська. До останніх слід відбирати тільки родових козаків, які походять зі станиць відповідних військ.

Така політика принесе вигідні результати, адже внаслідок ужитих заходів:

- Завдасть нищівного удару по пропаганді «русского міра» РФ.
- Сприятиме активному й пасивному спротиву населення Дону та Кубані участі у війні проти України.
- Викриє сутність псевдокозацького «реєстру» як інструменту остаточного розкозачення.
- Створить умови для переходу російських військово-службовців козацького походження на бік України.

Усе це сприятиме ослабленню агресора та наблизить нашу перемогу.